

Facultade de Historia

Presentación

A Facultade de Historia, sita no Campus Universitario de Ourense, oferta dúas titulacións adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (EEES): Grao e Posgrao. Ademais manténse vixente a titulación de Licenciatura en Historia, tamén en liña cos criterios de referencia do EEES.

Neste ano académico 2012-2013 impártense os catro cursos do **Grao en Xeografía e Historia**; asemade, o quinto curso da **Licenciatura en Historia**.

No Posgrao se desenvolve o curso de Mestrado en **Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais** que posibilita, no mesmo Centro, a realización da Tese de Doutoramento.

Neste documento:

- Localización
- Normativa e Lexislación
- Servizos e Infraestructuras do Centro
- Outra Información do Centro
- Calendario Académico
- Información de Interese

Información básica

A **planificación do ensino** proporciona ao alumno unha serie de **competencias** que integran o nivel de coñecementos (saber), o de capacitación en habilidades e destrezas (saber facer) e o de formación en actitudes e valores (saber ser e estar).

Na liña doutras titulacións recoñecidas nas universidades europeas, ao englobar contidos das disciplinas de Xeografía, Historia e Historia da Arte, a oferta da nosa Facultade pode dotar ao alumno dunha serie ampla de competencias específicas.

Igualmente destaca o **carácter humanístico** das nosas disciplinas cunha longa e consolidada tradición académica e universitaria, e a súa capacidade para dar conta dalgunhas das realidades culturais do noso tempo. Oferta, en conxunto, unha formación básica en contidos interdisciplinares relativos ao coñecemento da estrutura diacrónica do pasado, das coordenadas espazo-temporais, interrelacións xeográficas e culturais.

Unha formación en contidos instrumentais e unha formación con ámbitos temáticos e territoriais específicos, e unha formación en coñecementos prácticos-académicos, a través das prácticas. O coñecemento do noso pasado cultural permite achegar as ferramentas analíticas e conceptuais necesarias para acceder dun modo reflexivo e crítico ás producións culturais do pasado, ademais de proporcionar os valores humanos, e

principios éticos necesarios sobre os que asenta a sociedade actual.

Co obxectivo de dar resposta á demanda social de diferentes profesionais, e aos futuros graduados posibilitase unha continuación académica coherente coa posta en marcha do **Master oficial en Historia, Territorio e Recursos patrimoniais** cun perfil investigador, seguindo os criterios e formulacións establecidas no Real Decreto 1993/2007 polo que se establece a ordenación dos ensinos universitarios oficiais. A proposta substitúe ao Programa de Doutoramento **Sociedade, Cultura e Poder na Historia** (bienio 2008-2010) que na avaliación da Axencia Nacional Evaluadora da Calidade Académica (ANECA) recibiu a Mención de Calidade.

O carácter multidisciplinar e polivalente dos estudos (Historia, Arte e Xeografía) capacita para un **amplo abano de saídas profesionais** ás súas egresados tan competitivos como os especializados nunha soa das disciplinas humanísticas, tendo en conta da cada vez maior flexibilidade do actual mercado laboral entre titulacións e postos de traballo. Os servizos educativos, os servizos da administración, os medios de comunicación, os centros de educación superior e secundaria, e un longo espectro de institucións e empresas, proporcionan un marco para o desempeño de actividades relacionadas co perfil formativo do grao, preparando para unha gran variedade de actividades.

Ademais, a riqueza histórica, artística, arqueolóxica e natural proporciona unha estreita relación entre os estudos universitarios e o mercado laboral, abrindo unha nova vía de profesionalización ante a crecente consideración do legado cultural herdado como recurso dotado de valor económico ou produtivo. A demanda e saídas profesionais no terreo da conservación, protección, xestión e difusión do patrimonio e o resto de actividades relacionadas co turismo cultural abren un amplo horizonte á saída profesional dos nosos futuros graduados. As oportunidades ofrecidas pola constante expansión das actividades económicas relacionadas co patrimonio, a necesidade normativa de realización de escavacións arqueolóxicas, a aplicación de normativas de ordenación do territorio e o turismo de calidade xeran unha constante demanda de utilidade das nosas disciplinas.

Os datos da taxa de eficiencia do noso centro son favorables, achegándose ao 100%. O que sen dúbida indican as taxas é a mellora continua, mostrando o gran interese do alumnado na consecución do título. Os procedementos existentes no Sistema de Garantía Interno de Calidade (SGIC) do centro valorarán o progreso e os resultados obtidos.

Guía de Acolida de Novos Alumnos 2012-2013

Organización e Funcionamento do Centro

Organos de Goberno

- ☐ Decanato
- ☐ Xunta de Facultade
- ☐ Comisión Permanente da Facultade
- ☐ Comisión de Garantía de Calidade
- ☐ Departamentode Historia, Arte e Xeografía

Equipo de Goberno

☐ Decana:
Profa . Dra. Dna . Beatriz Comendador Rey
Tfno.: 988 38 71 69
beacomendador@uvigo.es

☐ Vicedecana:
Profa . Dra. Dna . Susana Reboreda Morillo
Tfno : 988 38 72 69
morillo@uvigo.es

☐ Secretaria:
Dna . María del Carmen Fernández Contreras
Tfno.: 988 38 72 50
sfho@uvigo.es

Normativa e Lexislación

Normativas da Universidade de Vigo

☐ Estatutos da Universidade de Vigo

(Dereitos e deberes dos estudantes☐)

☐ Regulamento de Estudantes

(Dereitos e deberes dos estudantes☐)

☐ Normativa de Permanencia na Universidade de Vigo

(nº de materias das que te podes matricular, nº de convocatorias de exame, avaliación curricular☐)

Normativas da Facultade de Historia

Regulamento de Réxime Interno

Traballo Fin de Grao ☐

Prácticas Externas ☐

Servizos e Infraestructuras do Centro

CAMPUS "VELLO"

A actividade se articula en 3 edificios:

- Edificio Facultades (máis coñecido como Edificio de Ferro)
- Pavillón Olga Gallego (2)
- Pavillón Concepción Ramón Amat (1)

O EDIFICIO FACULTADES

Acceso

- Conserxería
- Aulas

1º andar

- Secretaría da Facultade
- Aula de Informática
- Delegación de Alumnos

2º andar

- Laboratorios docentes: Arqueoloxía, Historia da Arte, Xeografía, Historia Medieval
- Aulas

4º andar

- Vicerreitorado do Campus de Ourense
- Decanato
- Salón de Graos

DISTRIBUCIÓN DE AULAS DE HISTORIA - EDIFICIO DE FERRO- CURSO 2012-2013

CURSO AULA HORARIO

1º Grao 2.1 mañá e tarde

2º Grao 2.2 mañá e tarde

3º Grao 0.7 mañá e tarde

4º Grao 0.7 mañá e tarde

5º Licenciatura 0.5 mañá e tarde

Optativas 2º Ciclo 0.5 mañá e tarde

PAVILLÓN OLGA GALLEGO (2)

- Despachos dos/as profesores/as
- Laboratorio de Prehistoria, Historia Antigua, Historia Moderna, Historia Contemporánea e Historia de América

PAVILLÓN CONCEPCION RAMÓN AMAT (1)

- Secretaría do Departamento de Historia, Arte e Xeografía: 1º andar
- Aula de Terceiro Ciclo
- Sala de exposicións ALTERARTE

AULAS ASIGNATURAS LIBRE ELECCION - CURSO 2012-2013

Hª Cine Español 0.9 mañá

DISTRIBUCIÓN DE LABORATORIOS DE HISTORIA - CURSO 2012-2013

DENOMINACIÓN LOCALIZACIÓN EDIFICIO

Laboratorio de Informática PRIMEIRO ANDAR FERRO

Laboratorio de Xeografía SEGUNDO ANDAR FERRO

Laboratorio de Arqueoloxía SEGUNDO ANDAR FERRO

Laboratorio de Historia Medieval SEGUNDO ANDAR FERRO

Laboratorio de Prehistoria e Historia Antiga SOTO PAVILLÓN 2

Laboratorio de Hist. Moderna e Contemporánea SOTO PAVILLÓN 2

Calendario Académico

Calendario Académico.

Outra información do centro

Plan de Autoprotección Universidade de Vigo.

Actuación en caso de Emerxencia Edificio de Ferro

Plan 1

Plan 2

DELEGACION DE ALUMNOS

□ É o órgano de representación estudiantil institucional que se ten artellado na Facultade de Historia.

□ Son membros natos da Delegación os representantes de alumnos/as na Xunta de Centro e os delegados de clase. Todos os alumnos/as poden acudir á se da Delegación para obter información e facer uso dos seus recursos.

□ Entre os fins da Delegación de alumnos está:

□ Actuar como órgano de diálogo coas autoridades académicas no establecemento dunha información adecuada sobre a vida universitaria.

□ Xestionar os seus recursos.

□ Promover e coordinar actividades de extensión universitaria.

□ Elixir os seus representantes perante calquera autoridade, institución ou organización, naqueles casos para os que non exista regulamento de elección.

Edificio de Facultades. 1º andar E-mail: dafho@uvigo.es

Tfno.: 988387305

Información de Interese

ESTUDAR EN OURENSE

□ Estudarna Universidade de Vigo

□ Guía turística de Ourense

□ Residencia de Estudantes As Burgas

□ Aloxamento en Ourense

□ Hoteis e Hostais

□ Pisos compartidos. Contactar coa ORI.

□ Información para o alumnado da Universidade de Vigo:

□ Alumnado da Universidade de Vigo

CONTACTOS INTERESE UNIVERSIDADE DE VIGO

Páxina web:

<http://www.uvigo.es/>

Central: 986 81 20 00

Información Xeral: 986 81 36 00

Información ao alumnado: 986 81 36 30

Rexistro xeral da universidade: 986 81 39 02

Rexistro do Campus de Vigo: 986 81 36 10

Rexistro do Campus de Orense: 988 38 71 03

Xerencia: 986 81 35 60. xerencia@uvigo.es

Consello Social: 986 81 26 63 secoso@uvigo.es

Tribunal de Garantías: 986 81 38 30. tgarant@uvigo.es

Gabinete de prensa: 986 81 36 04. gprensa@uvigo.es

SIOPE.: 986 81 36 30 /37 55. siope@uvigo.es

Oficina Osix de Vigo: 986 81 40 60. ofix@uvigo.es

Oficina Osix de Orense: 988 38 71 71. ofixuo@uvigo.es

AREA DE SERVIZOS Á COMUNIDADE

Servizo de información, orientación e promoción (SIOPE):

986 80 19 49 / 55. siope-po@uvigo.es

Actividades culturais: 986 81 36 03/ 26. vicext@uvigo.es

Actividades deportivas: 986 81 21 82 / 986 81 22 04; deportes@uvigo.es

Servizo de alumnado: 986 81 36 0 /09 xsadal@uvigo.es

LERD de Vigo: 986 81 37 71 / 72

LERD de Orense: 988 38 71 02

Bolsas: 986 81 19 99 / 813 612. bolsas@uvigo.es

Títulos e plans de estudo: 986 81 36 35 / 3632

Asesoría Xurídica: 986 81 35 76

Oficina de I D: 986 81 22 36. otri@uvigo.es

Oficina ORI: 986 81 21 78 / 986 81 35 50 ; ori@uvigo.es

CACTI: 986 81 21 18

Oficina do Medio Ambiente (OMA): 986 81 38 83; oma3@uvigo.es

Oficina Ofoe: 902 366 994 Correo electrónico: ofoe@uvigo.es

Oficina Ofie: 986 81 40 86 Correo electrónico: ofie@uvigo.es

BIBLIOTECA DO CAMPUS DE OURENSE

Presente fisicamente nos tres campus, a Biblioteca Universitaria conta en cada un deles cunha biblioteca central e varias salas repartidas polas escolas e facultades que compoñen a Universidade.

A Biblioteca Central do Campus de Ourense, fundada no ano 2000, conta cun fondo de uns 100.000 libros e unhas 750 publicacións periódicas divididas en diferentes temas como son a xeografía, historia, arte, dereito e química.

Servizos que ofrece:

- ☐ Préstamo interbibliotecario a nivel nacional e internacional.
- ☐ Préstamo para alumnos, PDI e PAS.
- ☐ Información bibliográfica, búsquedas e referencias bibliográficas.
- ☐ Catálogo automatizado e colectivo de publicacións periódicas (a nivel nacional).

Contacto:

Conserxería (988 387 320) - conbco@uvigo.es; Préstamo (988 387 192) - presour@uvigo.es

Dirección (988 387 191) - dirbco@uvigo.es; Administración (988 387 158) - admibco@uvigo.es

Subdirección hemeroteca (988 387 230) - subdhbco@uvigo.es; Subdirección adquisicións (988 387 285) - subdrbco@uvigo.es

Hemeroteca (988 387 322) - hembco@uvigo.es

Campus As Lagoas - 32004 - Ourense

Horario de atención ao público: De luns a venres de 8:30h a 21:00h

Acceso ao Catálogo da Biblioteca

CONTA DE CORREO ELECTRÓNICO DA UNIVERSIDADE DE VIGO

- ☐ Basta con estar matriculado na Universidade e dispor do cartón universitario.
- ☐ No momento de formalizar a matrícula créase unha conta de correo cun nome de usuario e coa extensión alumnos.uvigo.es
- ☐ Con ese nome de usuario e esa clave tamén poderás acceder á rede WIFI. Todas as instalacións da Universidade de Vigo teñen acceso a internet por rede WIFI
- ☐ <http://www.uvigo.es>

CARNET UNIVERSITARIO

O Carné Universitario é unha tarxeta intelixente realizada en colaboración co Santander, que acredita o estudantado, profesorado e personal de administración e servizos como membros da comunidade universitaria.

Ademais de todas as funcións asociadas ás tarxetas intelixentes, o carné poderá dispoñer de servizos financeiros 4B Maestro, se se solicitan voluntariamente

- ☐ Para qué podes utilizalo?
- ☐ Acreditación universitaria
- ☐ Acceso a recintos e ordenadores das aulas de informática e persoais*
- ☐ Préstamo de libros en bibliotecas
- ☐ Consultas en Puntos de Información e, opcionalmente, en caixeiros 4B*
- ☐ Tarxeta deportiva
- ☐ Moedeiro electrónico
- ☐ Descontos en comercios
- ☐ Tarxeta 4B Maestro (opcional)
- ☐ Firma Electrónica

☐ Solicítalo en calquera momento nas Oficinas Universitarias Santander do campus, levando unha fotografía recente. Recibiralo no teu domicilio particular. Para que inclúa o servizo 4B Maestro só necesitas ser titular dunha conta bancaria no

Santander. Esta conta non ten nin gastos de administración nin de mantemento.

□O Carné Universitario non hai que renovalo cada ano. Para activar a función financeira diríxete á Oficina Universitaria.

SEGURO ESCOLAR

□Os alumnos da Universidade de Vigo, sexa cal for a súa nacionalidade ou estudos que cursen, quedan cubertos por un seguro escolar. Do mesmo xeito que se regula para os niveis educativos previos, a Lei establece a cobertura obrigatoria.

□Ademais, a Universidade de Vigo subscribiu un seguro adicional, seguro cum laude, para todos os seus alumnos, incluídos aqueles que non quedan cubertos polo seguro obrigatorio. Ambos os seguros páganse no momento de formalizar a matrícula, polo que non teñen custo adicional algún.

□Con carácter complementario aos dous anteriores, a Universidade de Vigo dispón dun seguro voluntario, seguro cum laude plus, con maiores coberturas que aqueles e a un custo moi reducido (ao redor de 10 euros por curso).

OUTROS SERVIZOS

- **Actividades Culturais**
- **Deportes**
- **Voluntariado**
- **Area de Emprego**
- **Fundación Universidade de Vigo**
- **Gabinete psicopedagóxico**
- **Tribunal de Garantías**

Grao en Xeografía e Historia

Materias			
Curso 2			
Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
002G250V01301	Xeografía: Espazos e sociedades	1c	6
002G250V01302	Historia antiga universal	1c	6
002G250V01303	Historia de América precolombina e colonial	1c	6
002G250V01304	Historia medieval universal	1c	6
002G250V01305	Paleografía	1c	6
002G250V01401	Historia: Metodoloxía da historia	2c	6
002G250V01402	Arqueoloxía aplicada	2c	6
002G250V01403	Historia contemporánea universal	2c	6
002G250V01404	Historia da arte medieval	2c	6
002G250V01405	Historia moderna universal	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xeografía: Espazos e sociedades				
Materia	Xeografía: Espazos e sociedades			
Código	002G250V01301			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	de Uña Alvarez, Elena			
Profesorado	Bralo Ron, Maria Rosa Concepcion de Uña Alvarez, Elena			
Correo-e	edeuna@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Introdución a Xª Rexional do Mundo dende novos enfoques metodolóxicos facendo fincapé nos desequilibrios socioeconómicos Norte/ Sur na era da Mundialización.			

Competencias de titulación

Código	
A3	Coñecemento das claves e desenvolvemento dos espazos xeográficos, (aspectos físicos, humanos, económicos) na súa dinámica socio-territorial
A4	Conciencia crítica da relación entre os fenómenos xeográficos, físicos e humanos, a diferentes escalas territoriais.
A5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B8	Compromiso ético e responsabilidade social
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer as claves explicativas do desenvolvemento desigual do espazo xeográfico, integrando a dimensión espacial e temporal na interpretación dos feitos socio-económicos e territoriais.	A3	B1
Desenvolver a capacidade de análise e síntese no estudo dos fenómenos socio- espaciais con compromiso ético.	A5	B1 B8
Comprender as relacións espaciais, con sentido crítico,a diferentes escalas territoriais.	A4	B2 B7 B11

Contidos

Tema	
1.- Introdución á Xeografía Rexional: inercias e novidades.	1.1.- O saber xeográfico e a evolución dos estudos rexionais. 1.2.- Instrumentos básicos para o estudo do espazo-mundo e da Mundialización.
2.- A organización do espazo mundial dende unha perspectiva integradora.	2.1. O funcionamento do Sistema Capitalista Mundial. Actores. 2.2. Desigualdades. Teorías explicativas. 2.3. A rexionalización dos fluxos económicos e os desequilibrios.
3.- Globalización e polarización das desigualdades. A dialéctica Norte - Sur.	3.1. Rasgos dos espazos desenvolvidos e a súa delimitación. Papel das grandes potencias. 3.2. Rasgos dos espazos subdesenvolvidos e a súa delimitación. Papel de Iberoamérica, África, Asia no espazo-mundo. Exemplos. 3.3. Movementos alternativos fronte a globalización. Os foros sociais e o altermondialismo.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	25	10	35
Seminarios	9	15	24

Traballos tutelados	5	20	25
Titoría en grupo	3	5	8
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	30	34
Estudo de casos/análise de situacións	3	20	23
Outras	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición pola profª dos contidos teóricos fundamentais con apoio de material didáctico para incentivar a participación.
Seminarios	Dedicados a temas bibliográficos, comentarios de textos, de material audiovisual e debates para obter destrezas e capacidades relativas á materia.
Traballos tutelados	Orientados ao coñecemento e exposición de temas específicos extraídos do contido do temario, con perspectiva crítica e proposta de alternativas.
Titoría en grupo	Para seguimento da realización de traballos e comentarios, asesorar e aclarar dúbidas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Esta atención permitirá o seguimento individualizado do alumnado para completar a docencia teórico-práctica e resolver dúbidas en relación coa aprendizaxe da materia. Daráse asesoramento de cara a cubrir os obxectivos previstos e orientacións que eviten plantexamentos metodolóxicos inadecuados.
Traballos tutelados	Esta atención permitirá o seguimento individualizado do alumnado para completar a docencia teórico-práctica e resolver dúbidas en relación coa aprendizaxe da materia. Daráse asesoramento de cara a cubrir os obxectivos previstos e orientacións que eviten plantexamentos metodolóxicos inadecuados.
Titoría en grupo	Esta atención permitirá o seguimento individualizado do alumnado para completar a docencia teórico-práctica e resolver dúbidas en relación coa aprendizaxe da materia. Daráse asesoramento de cara a cubrir os obxectivos previstos e orientacións que eviten plantexamentos metodolóxicos inadecuados.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Haberá un exame ou proba teórico-práctica para valorar os coñecementos adquiridos, así como a capacidade de análise crítica e a exposición de ideas de forma clara e concreta.	30
Seminarios	Avaliaráanse os comentarios sobre textos, videos, fontes de información, etc. que se soliciten, sexa oralmente ou por escrito.	30
Traballos tutelados	Entregarase un ensaio escrito, sobre unha temática establecida a principios do curso, que será defendido nunha actividade presencial na aula, e no que se pedirá unha correcta estruturaación metodolóxica, uns contidos claros, según os obxectivos fixados, e razoamentos críticos.	30
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e a participación do alumnado.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todo alumno matriculado na asignatura terá dereito a exame final, do programa íntegro da materia (70 %) e un traballo bibliográfico (30 %).

Bibliografía. Fontes de información

Brunet, R. (Dir.), **Géographie Universelle**, Belin-RECLUS, 10vols.,
Varios, **Atlas de la globalización**, Le Monde Diplomatique, en español,
Méndez, R. y Molinero, F., **Espacios y sociedades. Introducción a la Gª Regional del mundo**, Ariel, 6ª ed. posta ó día,
Amín, S., **El capitalismo en la era de la globalización**, Paidós,
Martínez Peinado e Vidal Villa, **Economía mundial**, Mc Graw-Hill, 2ª ed.,
Stiglitz, J., **El malestar de la globalización**, Taurus,
Cavanagh e outros, **Alternativas a la globalización**, Gedisa,
Varios, **Guía del Mundo**, Item/Entreculturas/Iepala/SM,
Varios Autores, **El estado del mundo-2010. Anuario económico y geopolítico mundial**, Akal,
PNUD, **Informe sobre desarrollo humano**,
Susan George, **Otro mundo es posible si...**, Icaria,

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Historia contemporánea universal/O02G250V01403

Historia de América precolombina e colonial/O02G250V01303

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia: Fontes de información en humanidades/O02G250V01101

Outros comentarios

Mundo Actual (3º) e Xeografía de Galicia (3º) son materias que continúan o temario.

A MATERIA SERÁ COMPARTIDA POLAS PROFESORAS Mª ROSA BRALO RON (56 horas da carga total) & ELENA DE UÑA ÁLVAREZ (9 horas dos créditos presenciais prácticos)

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia antiga universal				
Materia	Historia antiga universal			
Código	002G250V01302			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Reboreda Morillo, Susana Maria			
Profesorado	Reboreda Morillo, Susana Maria			
Correo-e				
Web	http://rmorillo@uvigo.es			
Descrición xeral	A materia de Historia Aniga Universal impártese no 2º curso de Grao de Xeografía e Historia e está incluída no bloque de Historia Universal. Neste conxunto, cronoloxicamente, está a continuación da Prehistoria Universal, impartida no 1º curso e antes da Historia Medieval Universal, que se imparte neste mesmo curso. O seu cometido principal é achegar aos/as estudantes as principais características das primeiros estados que naceron e se desenvolveron en Exipto, Grecia e Roma, así como establecer elementos comparativos entre as distintas formas en que se manifestou o poder en relación co territorio, a sociedade e a relixión.			

Competencias de titulación	
Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A22	Coñecemento da historia universal
B3	Capacidade de organización e planificación
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.

Competencias de materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Adquirir conciencia crítica a través da aproximación e coñecemento doutras sociedades e outras culturas e das posibles comparacións entre as variadas circunstancias do pasado e da actualidade. Estas circunstancias favorecerán el respetar as múltiples diversidades	A12 A20 A22
Demostrar o coñecemento dalgunhas primeiras chamadas "altas culturas da civilización", e analizar deste xeito a orixe de elementos esenciais na nosa cultura: o nacemento da escritura, os primeiros estados consolidados, a estreita xerarquización na sociedade e a diversificación dos distintos sectores económicos.	A16
Comprender e aprehender a universalidade da Historia Antiga a través do análise das denominadas "primeiras altas culturas" e definir os principais elementos dunha das culturas máis emblemáticas de Oriente, coma Exipto, e os dous pilares da civilización occidental: Grecia e Roma.	A22
Aplicar, a través das actividades de tipo práctico, a organización e planificación da información que a través das exposicións teóricas e das lecturas individuais adquiriron os/as estudantes nas explicacións do temario e por esta vía interiorizar os coñecementos adquiridos	B3
Argumentar a práctica adecuada da lingua oral e escrita a través das probas complementarias orais e escritas.	B4

Contidos	
Tema	
Tema 1. Aspectos introductorios	1.1 Definición e límites da Historia Antiga 1.2. Conceptos e problemática 1.3. Os territorios e os seus límites cronolóxicos
Tema 2. As distintas formas do Estado nos respectivos territorios. Evolucións e límites	2.1. Exipto: O poder unipersonal e a unificación do territorio. As principais razóns das crisis 2.2. Grecia: Da Idade do Bronce á do Ferro. Da monarquía o sistema das poleis ou cidades-etado independentes 2.3. Roma: Da república ao imperio, os cambios do poder ca conquista e a expansión do territotio

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Sesión maxistral	23	28	51
Seminarios	12	27	39
Titoría en grupo	3	3	6
Traballos tutelados	3	13	16
Presentacións/exposicións	4	7	11
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	1	2
Probas de resposta curta	2	19	21
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Exposición e debate sobre os coñecementos previos dos/as estudantes sobre o temario a expoñer e aclaración dos aspectos básicos da materia
Sesión maxistral	Exposicións teóricas sobre o temario co apoio ilustrativo dos textos antigos e material gráfico e iconográfico
Seminarios	Debates e análise das fontes de coñecemento da Historia Antiga en relación cons temas expostos nas sesións maxistras. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Titoría en grupo	Aclaración de dúbidas sobre a materia, principalmente daquelas relacionadas cos traballos individuais e en grupo
Traballos tutelados	A. En grupo: máximo tres personas, a escoller un tema relacionado preferentemente cos aspectos sociais B. Individual: Ensaio breve sobre personaxes destacados nas culturas da Antigüidade
Presentacións/exposicións	Os/as estudantes escollerán en cada unha das culturas tratadas un personaxe. De xeito individual, expoñerán nun tempo máximo de 10 minutos, as características máis salientables. Así mesmo do traballo en grupo referido a un aspecto social, un deles, a elección da docente, expoñerá nun tempo máximo de 20 minutos os aspectos máis significativos.
Nas exposicións se terá en conta a capacidade de expresión oral e os medios empregados	

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistras, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitárase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.
Seminarios	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistras, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitárase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.
Titoría en grupo	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistras, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitárase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.
Traballos tutelados	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistras, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitárase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.

Presentacións/exposicións Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitárase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgárase a bibliografía complementaria precisa.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Realizaránse por escrito preguntas concretas sobre a temática exposta na aula, tanto de carácter teórico como práctico, que deberán resolverse manifestando, a maiores do coñecemento, a capacidade de expresión escrita na lingua propia.	50
Seminarios	Análises e comentarios críticos das fontes que nos proporcionan o coñecemento da historia antiga: textos, iconografía e material arqueolóxico. Poderá completarse cun análise crítico dalgún documental visionado na aula.	20
Traballos tutelados	Dous traballos breves: 1. En grupo, dun máximo de 3, realizar un estudo sobre un aspecto da sociedade das culturas do temario que se concretará a inicios do curso. A persoa que expoñe a determina a docente e a cualificación será a mesma para todos. 2. Breve ensaio escrito que se presentará os/as comapeñeiros/as sobre tres personaxes destacados de cada unha das culturas.	10
Presentacións/exposicións	As expoições se relacionan con traballos tutelados, tanto os individuais como o colectivo. O primeiro de un personaxe significativo de cada unha das tres culturas expostas. O segundo dun aspecto significativo da sociedade. Este último será a docente a quen determine quen expón. A cualificación será compartida por todos/as os/as integrantes do grupo. Terase en conta a capacidade de expresión oral na lingua propia	10
Outras	Asistencia e participación activa nas sesións tanto teóricas como prácticas	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos/as os/as estudantes matriculados na materia teñen dereito a ser avaliados mediante un exame final (artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo) que consistirá en **unha proba escrita** con tres apartados: 1º mapas mudos; 2º preguntas curtas e 3º un comentario de texto que suporá o **60 %** da cualificación. Un **20%** estará constituído pola realización dunha serie de comentarios **de texto** e o **20%** restante pola realización por escrito dun **traballo reducido** sobre tres personaxes significativos das tres culturas do temario e sobre un aspecto das súas sociedades.

Bibliografía. Fontes de información

- Beltran, F. y F. Marco: *Atlas de Historia Antigua*, Zaragoza, 1996, [Depósito: OUR 51458](#)
- Bravo, G.: *Historia del mundo antiguo: una introducción crítica*, Madrid, 2008, [OUR 931 /198](#)
- Domínguez Monedero A.J. y J. Pascual: *Atlas histórico del mundo griego antiguo*, Madrid, 2006, [OUR 931 /568](#)
- Donadoni, S.: *El hombre egipcio*, Madrid, 1991, [OUR 931 /260](#)
- García Moreno, L. et alii : *Historia del mundo clásico a través de sus textos. I. Grecia*, Madrid, 1999, [OUR 931 /228](#) v.1
- García Moreno, L. et alii: *Historia del mundo clásico a través de sus textos. II. Roma*, Madrid, 1999, [OUR 931 /228](#) v.2
- Giardina, A. (ed.): *El hombre romano*. Madrid, 1991, [OUR 931 /226](#)
- Gómez Espelosín, F.J.: *Historia de Grecia en la Antigüedad*, Madrid, 2011.
- Gómez Espelosín, F.J.: *Historia de Grecia Antigua*, Madrid, 2001, [OUR 931 /262](#)
- Lara Peinado, F.(dir): *Diccionario de instituciones de la antigüedad*. Madrid, 2009, [OUR 931 /770](#)
- Sanmartín, J. y J.M. Serrano *Historia antigua del Próximo Oriente : Mesopotamia y Egipto*, Madrid, 1998, [OUR 931 /232](#)
- Shaw, I. y P. Nicholson: *Diccionario Akal del Antiguo Egipto*, Madrid, 2004, [OUR 931 /517](#)
- Vernat, J.-P. (ed.): *El hombre griego*, Madrid, 1993, [OUR 931 /236](#)

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Prehistoria universal/O02G250V01204

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia de América precolombina e colonial				
Materia	Historia de América precolombina e colonial			
Código	O02G250V01303			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Sixirei Paredes, Carlos Manuel			
Profesorado	Sixirei Paredes, Carlos Manuel			
Correo-e	sixirei@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudio das orixes e desenvolvemento das culturas indíxenas americanas e dos procesos de descubrimento, conquista e colonización do novo mundo.			

Competencias de titulación

Código	
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas.
A19	Coñecemento da historia nacional propia
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A26	Visión diacrónica rexional e completa dos fenómenos artísticos territoriais
A31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
B16	Coñecemento doutras culturas.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer a evolución dos diversos modelos sociais que se desenvolven no continente americano na etapa precolombina (tribal, caciquil, cidades estado, imperios)	A14	B1
	A16	B2
	A26	B10
	A31	B16
Coñecer e comprender os cambios que se producen en América despois da chegada dos europeos	A14	
	A19	
	A20	
Desenvolver unha capacidade crítica con respecto aos acontecementos históricos do pasado		B7
Manexar fontes directas e indirectas e saber utilizar textos parahistóricos relacionados cos procesos a analizar	A18	B2
		B5
		B9
		B11

Contidos

Tema		
1. América Precolombina	1.1 As orixes do home americano	
	1.2 As primeiras culturas e os modelos de organización social	
	1.3 As grandes culturas indíxenas	

2. América colonial

- 2.1 As navegacións atlánticas
- 2.2 Descubrimento e conquista de América
- 2.3 Os diversos modelos de ocupación do territorio e a súa organización administrativa
- 2.4 A economía das colonias europeas
- 2.5 Sociedade e cultura na etapa colonial

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	6	14	20
Titoría en grupo	8	15	23
Traballos de aula	4	15	19
Traballos tutelados	5	20	25
Sesión maxistral	22	34	56
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta curta	2	2	4
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Sesións dirixidas a grupos que traballarán dende o comezo do curso nun tema práctico concreto. Estes traballos terán tamén horas de tutelaxe. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento e a Facultade.
Titoría en grupo	Discusión e resolución de problemas xurdidos na realización dos traballos prácticos e nas clases maxistrais.
Traballos de aula	Actividades destinadas a exercicios prácticos.
Traballos tutelados	Atención personalizada a resolución de problemas derivados da realización dos traballos individuais.
Sesión maxistral	Exposición das liñas de interpretación e desenvolvemento dos temas que forman parte do programa de contidos.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a eventos ou actividades divulgativas.
Actividades introdutorias	Explicación da metodoloxía e do programa de actividades da asignatura, así como do sistema de avaliación.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Explicación das liñas xerais da realización dos traballos persoais e resolución de dúbidas.
Traballos tutelados	Explicación das liñas xerais da realización dos traballos persoais e resolución de dúbidas.
Sesión maxistral	Explicación das liñas xerais da realización dos traballos persoais e resolución de dúbidas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Comentarios de texto e material gráfico que será suministrado polo profesor.	20
Traballos tutelados	As sesións de traballo tutelado avaliaranse mediante a realización dun traballo a desenrolar sobre algún tema do programa.	30
Sesión maxistral	Valorarase mediante probas de resposta curta.	40
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os alumnos teñen dereito a presentarse a unha segunda convocatoria. Aqueles que non acaden a calificación mínima (5) para superar o curso ou non teñan asistencia regular a clase e seminarios e/ou non presenten os traballos que deben realizar dentro e fora da aula, terán dereito a un exame final no que se examinarán de todo o programa da materia que prepararán a partir da bibliografía indicada ó respecto. Será obrigatorio a presentación do traballo tutelado que se teña indicado para a realización por parte dos alumnos. Dito traballo representará no exame final o 30% da calificación.

Bibliografía. Fontes de información

BETHELL, L. (ed.), **Historia de América Latina (Vols. I-IV)**, Crítica,

CIUDAD, A.; LUCENA, M.; MALAMUD, C., **Manual de Historia Univesarl. Historia de América. Tomo X**, Historia 16,

VARIOS, **Historia General de América Latina. Vols. I-V**, UNESCO,

MARCHENA, J.; GARAVAGLIA, J.C, **América Latina de los orígenes a la independencia**, Crítica,

NAVARRO GARCÍA, L. (dir.), **Historia de las Américas. T I-II**, Alhambra,

RAMOS, D. (coord.), **Manual de Historia Universal. Vols. IX-XI**, Nájera,

SIXIREI PAREDES, C., **Historia de América. T. I**, Ir Indo,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Historia de América contemporánea/O02G250V01702

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia medieval universal				
Materia	Historia medieval universal			
Código	002G250V01304			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Durany Castrillo, Mercedes			
Profesorado	Durany Castrillo, Mercedes			
Correo-e	mdurany@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición	Coñecemento e comprensión dos caracteres específicos da sociedade medieval entre os séculos IV ao XV xeral			

Competencias de titulación

Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A22	Coñecemento da historia universal
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B16	Coñecemento doutras culturas.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Obxectivos	A20 A22	B1
Coñecer e comprender as liñas básicas de evolución histórica da sociedade medieval nos tres ámbitos culturais: Occidente, Bizancio e Islam		
Analizar e comentar as fontes de información e materiais básicos para o estudo da Idade Media	A17	B2
Adquirir conciencia do legado da Idade Media para entender e explicar de forma crítica a sociedade actual	A12	B7 B16

Contidos

Tema		
1.- Introducción á Idade Media	1.1.- Concepto, periodización e valoración da Idade Media 1.2.- Fontes e bibliografía para o estudo da Idade Media 1.3.- O legado da Idade Media	
2.- Alta Idade Media (ss. IV -X)	2.1.- Os reinos xermánicos e o nacemento da Cristiandade occidental 2.2.- A época carolinxia 2.3.- O imperio bizantino 2.4.- O nacemento do Islam	
3.- Plena e Baixa Idade Media (ss. XI-XV)	3.1.- Expansión e organización social do espazo europeo (ss. XI-XIII) 3.2.- O Imperio universal e as monarquías europeas 3.3.- Economía e sociedade na época baixomedieval (ss. XIV-XV) 3.4.- Crise do Pontificado e afianzamento das monarquías nacionais 3.5.- Cultura, pensamento e relixiosidade.	

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	17	12	29
Seminarios	6	18	24

Traballos tutelados	7	24	31
Presentacións/exposicións	6	12	18
Saídas de estudo/prácticas de campo	2	4	6
Titoría en grupo	3	3	6
Informes/memorias de prácticas	4	10	14
Probas de resposta curta	1	5	6
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	12	14
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividade encamiñada a tomar contacto cos alumnos e presentarles o programa docente da asignatura
Sesión maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos dalgúns temas do programa, así como as bases teóricas e directrices doutros traballos a desenrolar polos estudantes
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico que permiten afondar e complementar os contidos da materia: comentario de textos, lectura e recensión dun libro monográfico, visionado e comentario de una película. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia de xeito que computan nas actividades dirixidas.
Traballos tutelados	Os alumnos preparan en pequenos grupos un proxecto o tema monográfico da materia que require búsqueda e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, elaboración do guión, selección de textos e interpretación histórica.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante a profesora e o resto da clase dun tema o proxecto sobre o contido da materia previamente seleccionado.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividade de aplicación dos coñecementos a realidades do entorno: visita de monumentos e lectura histórica da paisaxe
Titoría en grupo	Sesión que realiza a profesora cos alumnos para asesorarlles nas actividades a desenrolar, resolver dúbidas e problemas, e facer un seguimento do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	A profesora manterá cos alumnos unha atención personalizada tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Traballos tutelados	A profesora manterá cos alumnos unha atención personalizada tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Saídas de estudo/prácticas de campo	A profesora manterá cos alumnos unha atención personalizada tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Seminarios	A profesora manterá cos alumnos unha atención personalizada tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Probas	Descrición
Informes/memorias de prácticas	

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	As sesións maxistrais que desenrolan parte do temario do programa serán avaliadas mediante dúas probas: Unha de resposta curta a mediados do mes de novembro e outra de resposta longa ao final de curso	30
Seminarios	Os seminarios e clases prácticas serán avaliados mediante catro informes o memorias: Un comentario de texto Un resumo-comentario sobre a película visionada Unha recensión sobre a lectura dun libro monográfico Un informe sobre a práctica de campo	30

Traballos tutelados	Os temas e proxectos preparados polos alumnos en pequenos grupos de traballo, avaliaráanse: o guión do traballo, a estrutura e contidos, as fontes e bibliografía empregadas, así como a exposición oral ante a profesora e o resto de alumnado	30
Outras	A entrega puntual dos traballos, informes de prácticas, así como a asistencia e participación activa dos alumnos nas clases	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os alumnos poderán facer o examen final que consistirá en:

- 1.- Un comentario de texto: 30%
- 2.- O desenrolo dun tema ou pregunta amplia: 40%
- 3.- Dúas preguntas sobre o libro monográfico e resposta a un breve cuestionario : 30%

Bibliografía. Fontes de información

Gª de Cortázar, J.A. e Sesma Muñoz, J.A., **Manual de Historia Medieval**, Madrid, Alianza Editorial,

Ladero Quesada, M.F. e López Pita, P., **Introducción a la historia del occidente medieval**, Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces,,

Álvarez Palenzuela, V.A. (coord.), **Historia Universal de la Edad Media**, Barcelona, Ariel,

Donado Vara, J. e Echevarría Arsuaga, A., **La Edad Media: siglos V-XII**, Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces,,

Donado Vara, J. Echevarría Arsuaga, A. e Barquero Goñi, C., **La Edad Media: siglos XIII-XV**, Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces,

Mitre Fernández, E., **Textos y documentos de época medieval (análisis y comentario)**, Barcelona, Ariel,

<http://www.medievalismo.org>,

<http://www.cervantesvirtual.com/historia/textos/medieval>,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Historia medieval da Península Ibérica/O02G250V01503

Historia medieval de Galicia/O02G250V01905

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Paleografía				
Materia	Paleografía			
Código	002G250V01305			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Vaquero Díaz, Maria Beatriz			
Profesorado	Vaquero Díaz, Maria Beatriz			
Correo-e	mdiaz@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia Paleografía permíte ao alumnado coñecer as características gráficas dos ciclos da escritura latina, así como os sistemas abreviativos e de datación documental utilizados. Capacítao ademais para ler e editar fontes documentais manuscritas que utilizan o alfabeto latino.			

Competencias de titulación

Código	
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A15	Coñecemento de linguas antigas
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Ler, transcribir e editar fontes documentais manuscritas que utilizan o alfabeto latino	A14 A15 A17 A23	B2 B5 B11
Coñecer e interpretar as características gráficas, abreviaturas e sistemas de datación documental utilizados na escritura latina.	A15 A17	B2 B7

Contidos

Tema	
1.- Os grandes ciclos da escritura latina.	1.1.- Definición e evolución do concepto de paleografía. 1.2.- Os grandes ciclos da escritura latina e o vocabulario básico da paleografía. 1.3.- O ciclo escriturario romano. 1.4.- As escrituras dos reinos xermánicos. A escritura visigótico-mozárabe. 1.5.- A escritura carolina. 1.6.- A escritura gótica. 1.7.- A escritura cortesana e procesal. 1.8.- A escritura humanística e a imprenta.
2.- Materiais, braquigrafía e datación documental.	2.1.- Materiais e instrumentos escriptorios. 2.2.- Abreviaturas, sistemas abreviativos e signos de puntuación e corrección. 2.3.- Datación documental.
3.- Elaboración de coleccións documentais.	3.1.- Normas de edición documental. 3.2.- Elaboración de índices.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	15	15	30
Seminarios	25	55	80
Titoría en grupo	7	0	7

Probas de resposta curta	1	15	16
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	15	17
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposicións nas que se familiarizará ao alumnado coas principais características gráficas, sistemas abreviativos, normas de edición e sistemas de datación documental da escritura latina.
Seminarios	Actividades en grupo nas que se realizarán prácticas de lectura, transcrición, datación e edición sobre documentación manuscrita pertencente aos distintos ciclos da escritura latina. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Titoría en grupo	Actividade na que se utilizarán titorías en grupo para revisar e aclarar as dúbidas sobre os contidos teóricos e prácticos da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e de TIC a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@. Consistirá na resolución por parte do profesorado de dúbidas sobre a materia e na revisión dos materiais xerados nos seminarios e das probas de avaliación escritas.
Titoría en grupo	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e de TIC a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@. Consistirá na resolución por parte do profesorado de dúbidas sobre a materia e na revisión dos materiais xerados nos seminarios e das probas de avaliación escritas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A sesión maxistral será avaliada mediante unha proba de resposta curta na que o alumnado deberá resolver e explicar exercicios sobre datación documental, desenvolvemento de abreviaturas e normas de edición realizados sobre fontes manuscritas.	40
Seminarios	Os seminarios avaliaranse mediante unha proba práctica de execución de tarefas reais na que o alumnado deberá datar, rexestar e transcribir un documento manuscrito.	50
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo).

Aqueles estudantes que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba práctica de execución de tarefas reais na que o alumnado deberá datar, rexestar e transcribir un documento manuscrito (50% da nota final) e unha proba de resposta curta na que o alumnado deberá resolver e explicar exercicios sobre datación documental, desenvolvemento de abreviaturas e normas de edición realizados sobre fontes manuscritas (50% da nota final).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica

Casado Quintanilla, B. (1997): *Láminas de la Cátedra de Paleografía y Diplomática*. Madrid, UNED. OUR 930.2 /126

Láminas Paleografía 90/91 (1990): Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela - Área de Ciencias e Técnicas Historiográficas. OUR 930.2 /18

Millares Carlo, A. (1983): *Tratado de Paleografía Española*. Madrid, Espasa Calpe. OUR 930.2 /35

Paleografía y Diplomática de la UNED (1991): Madrid, UNED. OUR 930.2 /11

Petruci, A. (2003): *La ciencia de la escritura. Primera lección de Paleografía*. Buenos Aires, Fondo de Cultura Económica. FFT 003 PET cie

Riesco Terrero, A. (ed.) (1999): *Introducción a la Paleografía y la Diplomática general*. Madrid, Síntesis. OUR 930.2 /55

Riesco Terrero, A. et al. (2003): *Vocabulario científico-técnico de Paleografía, Diplomática y ciencias afines*. Madrid, Barrero&Azedo. OUR 930.2 /95

Romero Tallafigo, M. et al. (1995): *Arte de leer escrituras antiguas. Paleografía de lectura*. Huelva, Universidad de Huelva. OUR 930.2 /57

Bibliografía específica

Agustí y Casanovas, J.; Voltes Bou, P. (1952): *Manual de cronología española y universal*. Madrid, CSIC.

Boullón Agrelo, I.; Monteagudo, H. (2009): *De verbo a verbo. Documentos en galego anteriores a 1260*. Anexo da revista *Verba*, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela. OUR 811.134.4 /187

Capelli, A. (1988): *Cronologia, cronografia e calendario perpetuo: dal principio dell'era cristiana ai nostri giorni*. Milán, Ulrico Hoepli. Depósito: OUR 33903

De Hamel, Ch. (1999): *Copistas e iluminadores*. Madrid, Akal. OUR 75 /209

Documentos selectos para el estudio de los orígenes del romance en el Reino de León. Siglos X-XII (2003): León, Fundación MonteLeón-Caja España-Colección "Fuentes y Estudios de Historia Leonesa". OUR 930.2 /119

López Gómez, P.; Gallego Domínguez, O. (2007): *El documento de archivo. Un estudio*. A Coruña, Universidade da Coruña. 930.25 LOP doc

Manual de Sigilografía (1996): Madrid, Subdirección General de los Archivos Estatales, Norma realizada por María Carmona de los Santos. OUR 930.2 /59

Nomenclátor de Galicia. Toponimia oficial das provincias, concellos, parroquias e lugares (2003): Santiago de Compostela, Xunta de Galicia FFT 806.99 NOM deg -

http://cpapx.xunta.es/toponimia-oficial?content=/Portal-Cpapx/Contidos/Estandar/Secretaria_xeral/Servizos/busca_directa_toponimia.html [Consulta 31/05/2010]

Riesco Terrero, A. (1983): *Diccionario de abreviaturas hispanas de los siglos XIII al XVIII*. Salamanca. OUR 930.2 /76

Ruiz García, E. (1988): *Manual de Codicología*. Madrid, Fundación Germán Sánchez Ruipérez. Depósito: OUR 33877

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Diplomática e arquivística/O02G250V01701

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Lingua clásica: Introducción á lingua e literatura latinas/O02G250V01103

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia: Fontes de información en humanidades/O02G250V01101

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia: Metodoloxía da historia				
Materia	Historia: Metodoloxía da historia			
Código	002G250V01401			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Presedo Garazo, Antonio			
Profesorado	Presedo Garazo, Antonio Seijas Montero, Maria			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	Introducción ao estudo dos problemas metodolóxicos, fontes e técnicas de investigación ligadas a produción e coñecemento histórico.			

Competencias de titulación

Código	
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas.
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer os principais tipos de fontes históricas e os problemas que plantea a súa utilización ou crítica.	A17 A23	B1
Coñecer e tomar conciencia dos problemas metodolóxicos e técnicas de investigación histórica, que non se poden desligar de cuestións teóricas que aluden a un sustrato conceptual elaborado.	A18	B5
Recoñecer e experimentar con distintos tipos de fontes e técnicas de investigación relacionadas co coñecemento histórico e a súa produción	A23	B1 B2
Reflexionar e indagar sobre áreas limítrofes ou ""de fronteira"" como a socioloxía, antropoloxía, economía e outras ciencias sociais, coas que o historiador pode compartir metodoloxías de traballo, co fin de incentivar a colaboración interdisciplinaria.	A23	B5

Contidos

Tema	
1. A produción do coñecemento histórico: teoría e método	1.1. Epistemoloxía e metodoloxía da historia. 1.2. Heurística e hermenéutica: tipoloxía e crítica de fontes. 1.3. Relación teoría/método e método/fontes. 1.4. Historia e tempo: cronoloxía e periodización.
2. A metodoloxía histórica	2.1. As metodoloxías e técnicas cualitativas. 2.2. As metodoloxías e técnicas cuantitativas. 2.3. As metodoloxías de traballo compartidas con outras Ciencias Sociais e apertura interdisciplinaria.
3. O proceso de investigación histórica	3.1. O oficio ou práctica do historiador e a investigación histórica. 3.2. Deseño e pasos na elaboración dun traballo de investigación histórica.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	24	30	54
Seminarios	2	6	8
Prácticas en aulas de informática	2	4	6

Prácticas externas	1	2	3
Traballos tutelados	8	20	28
Titoría en grupo	4	0	4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	24	28
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	4	6
Informes/memorias de prácticas	0	2	2
Traballos e proxectos	2	8	10
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesións encamiñadas, por unha banda, a tomar contacto e obter información do alumnado e, por outra, a presentar o programa da materia.
Sesión maxistral	Exposición oral dos contidos da materia por parte do profesor.
Seminarios	Actividades en grupo nas que se fará a presentación e introducción teórica das clases prácticas así como dos traballos tutelados. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia desta universidade
Prácticas en aulas de informática	Actividade orientada a familiarizar o alumno coa búsqueda e utilización de fontes documentais a través da rede.
Prácticas externas	Actividade encamiñada a familiarizar o alumno coa búsqueda, manexo e recollida de información dos distintos tipos de fontes históricas (arquivos, museos, etc.).
Traballos tutelados	Actividades en grupo nas que se orientará e tutelará a realización dun proxecto ou traballo de investigación con fontes de arquivo.
Titoría en grupo	Seguimento e aclaración de dúbidas acerca dos contidos da materia, traballos e prácticas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas en aulas de informática	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistras e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.
Prácticas externas	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistras e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.
Seminarios	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistras e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.
Traballos tutelados	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistras e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Dúas probas. Cada unha delas inclúe preguntas teóricas ou de desenvolvemento sobre os contidos e conceptos básicos da materia, así como unha proba ou probas prácticas.	50
Prácticas en aulas de informática	A avaliación realizarase mediante a elaboración dun informe, dossier ou memoria de prácticas.	5
Prácticas externas	A avaliación farase mediante a elaboración e entrega dun informe ou memoria de prácticas.	5
Traballos tutelados	Elaboración, montaxe e entrega dun traballo persoal de investigación histórica a partir da lectura e análises de fontes documentais.	30
Outras	Asistencia e participación activa do alumno nas sesións teóricas e prácticas, así como entrega puntual dos traballos requeridos.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a ser avaliados mediante un exame final (artigo 12 do

Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Os/as alumnos/as que non se poidan acoller á modalidade presencial, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita na que se incluírán preguntas teóricas ou de desenvolvemento relativas ós conceptos e contidos básicos da mesma, xunto cunha pregunta práctica, que suporá o 60% da súa cualificación final. O 40% restante será completado a través dun traballo obrigatorio sobre os contidos do programa da materia, a convir co docente, que os/as alumnos/as deberán entregar como data límite na fixada para a realización da mentada proba escrita.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

Alía Miranda, F. Técnicas de investigación para historiadores: las fuentes de la historia. Madrid, 2005. [OUR 930 /185](#)

Cardoso, C. Introducción al trabajo de la investigación histórica. Barcelona, 2000. [OUR 930 /168](#)

Hernández Sampieri, R.; Fernández Collado, C.; Baptista Lucio, P., Metodología de la investigación, Madrid, 2006. [30 PAR met](#)

Robles Sastre, E. Metodología e investigación: contenidos y formas. Madrid, 2005. [OUR 930 /87](#)

Burke, P. Visto y no visto. El uso de la imagen como documento histórico. Barcelona, 2001. [Depósito: OUR 8414](#)

Floud, R. Métodos cuantitativos para historiadores. Madrid, 1983. [OUR 930 /135](#)

Sautu, R. et al., Manual de Metodología. Construcción del marco teórico, formulación de objetivos y elección de la metodología. Buenos Aires, CLASO, 2005.

Topolsky, J. Metodología de la historia. Madrid, 1982.

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Historia: Introducción á historiografía/O02G250V01203

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Arqueoloxía aplicada				
Materia	Arqueoloxía aplicada			
Código	002G250V01402			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Perez Losada, Fermin Emiliano			
Profesorado	Perez Losada, Fermin Emiliano			
Correo-e	fermin@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudio da cultura material europea desde a protohistoria ata época altomedieval, con especial atención ó período clásico e ó ámbito xeográfico da Península Ibérica.			

Competencias de titulación

Código	
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Identificar e comprender a cultura material do período e área xeográfica considerada.	A16 A17 A23	B2 B7
Analizar e interpretar os devanditos vestixios arqueolóxicos, extraendo o seu significado e importancia a nivel histórico	A23	B1 B5

Contidos

Tema	
1. Arqueoloxía Protohistórica no Mediterráneo	1.1. O mundo fenicio-púnico 1.2. A cultura ibérica peninsular 1.3. A cultura castrexa peninsular
2. Arqueoloxía Grega	2.1. A cidade e o urbanismo. Expansión colonial. Arquitectura pública civil e relixiosa. Necrópoles e construcións domésticas 2.2. Plástica maior: estatuaria e relevo. Pintura e mosaico. 2.3. O universo cerámico grego: producións, tipoloxía, funcionalidade e iconografía.
3. Arqueoloxía Romana e tardoantiga	3.1. Construción e arquitectura. Arquitectura pública, privada e funeraria. Cidades e urbanismo: Roma e outras cidades provinciais. 3.2. O exército e os seus asentamentos. A paisaxe rural: parcelarios, vías de comunicación, enxeñaría hidráulica, poboados e casas de campo 3.3. Estatuaria, relevo, pintura e mosaico. O universo cerámico (producións, tipoloxía) e outras artes suntuarias e industriais (vidro, metais) 3.4. Necrópoles e arquitectura cultural paleocristiana. Escultura, relevo e mosaico.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Saídas de estudo/prácticas de campo	8	12	20
Seminarios	15	37	52
Presentacións/exposicións	2	6	8

Sesión maxistral	15	15	30
Probas de resposta curta	2	10	12
Outras	0	1	1
Informes/memorias de prácticas	0	3	3
Traballos e proxectos	8	16	24

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	Viaxe de estudos para observación e estudo directo de xacementos e materiais arqueolóxicos tratados nas clases teóricas. Está prevista unha saída de tres días de duración ao ámbito próximo (ca. 500 kms. a partir de Ourense) durante o mes de maio.
Seminarios	Actividades desenvolvidas en grupo reducido, enfocadas ao traballo en profundidade sobre 5 subtemas específicos do temario a acordar co profesor. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado, de maneira individual ou en grupo reducido (2-3 persoas), dun dos subtemas específicos tratados nos seminarios, a xeito de sesión maxistral para o resto dos seus compañeiros. A exposición deberá apoiarse en medios audiovisuais (PowerPoint ou similar) e deberán entregar asemade o guión da exposición por escrito.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo. Esta exposición abranguerá alomenos 5 subtemas dos contemplados no temario.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Saídas de estudo/prácticas de campo	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Seminarios	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Presentacións/exposicións	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Probas	Descrición
Informes/memorias de prácticas	
Traballos e proxectos	

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Saídas de estudo/prácticas de campo	A viaxe de estudos será avaliada, amáis de pola asistencia, mediante a entrega dunha breve memoria de prácticas	15
Seminarios	Os contidos tratados nos seminarios serán avaliados, amáis de pola asistencia, mediante a presentación/exposición por parte dos alumnos, a xeito de clase maxistral, do subtema específico elixido. Valoraránse os contidos e metodoloxía da propia exposición, así como a entrega dun guión por escrito.	35

Sesión maxistral	Os contidos presentados nas sesións maxistrais serán avaliados, amáis de pola asistencia, mediante unha proba de resposta curta.	40
Outras	Asistencia ás clases presenciais (sesión maxistral, seminarios, viaxe de estudos, presentacións/exposicións) e avaliación do grao de participación nas mesmas	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todo o alumnado ten dereito a ser avaliado mediante unha proba de avaliación final, consistente nun exame dos contidos da sesión maxistral (40%) e mais na entrega de sendos traballos escritos equivalentes á presentación/exposición dun subtema específico (35%) e mais á memoria breve da saída de estudos (15%). O tamaño, contido e outras condicións destes traballos serán acordadas previamente co profesor da materia.

Para aprobar a materia (e facer media ponderada coa avaliación das prácticas) é preciso obter no exame unha nota igual ou superior ós 4 puntos. Tamén será preciso ter presentado alomenos un tercio das actividades prácticas.

Idénticas condicións rexen para a segunda convocatoria, coa salvedade de que o 10% asignado á asistencia pasará a repartirse entre o exame (45%) e as actividades prácticas (55%).

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

GUIRAL PELEGRIN, C.; ZARZALEJOS PRIETO, M. (2005): *Arqueología I (Arqueología de Egipto y del Próximo Oriente. Arqueología del Egeo. Arqueología de Grecia)*, UNED, Madrid. OUR 902 /420 v.1

GUIRAL PELEGRIN, C.; ZARZALEJOS PRIETO, M. (2005): *Arqueología I (Arqueología de Roma)*, UNED, Madrid. OUR 902 /420 v.2

ZARZALEJOS PRIETO, M.; GUIRAL PELEGRIN, C. (2010): *Historia de la cultura material del mundo clásico*, UNED, Madrid.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

AA.VV. (1993): *La ciudad hispanorromana*, Barcelona. OUR 931 /223

AA.VV. (1999): *Hispania: el legado de Roma*, Madrid. OUR 931 /494

ADAM, J. P. (2002): *La construcción romana. Materiales y técnicas*, León. OUR 72 /178

ALVAR, J. (Dir) [2008]; *Entre Fenicios y visigodos: la historia antigua de la Península Ibérica*, Madrid. La esfera de los libros. OUR 931 /712

AUBET SEMMLER, M^a.E. (2007): *Tiro y las colonias fenicias de Occidente*. Edición ampliada. Barcelona. Crítica. OUR 903 /429

BENDALA, M. (2004): *Tartessos, íberos y celtas. Pueblos, culturas y colonizadores de la Hispania Antigua*, Madrid. OUR 931 /588(A)

BLAS CORTINA, A.; VILA VALDÉS, A. (Eds.) (2002): *Los poblados fortificados del noroeste de la península Ibérica. Formación y desarrollo de la cultura castreña*, Coloquios de arqueología en la cuenca del Navia, Navia. OUR 902 /221

COPPA, M. (1981): *Storia dell'urbanistica : le etta ellenistiche*, Roma. OUR 911.3 /266

FERNANDEZ CASADO, C. (1983) *Ingeniería hidráulica romana*, Madrid. Depósito: OUR 34374

GARCIA y BELLIDO, A.(1985) *Urbanística de las grandes ciudades del mundo antiguo*, Madrid. Depósito: OUR 38550

GONZÁLEZ GARCÍA, F.J. (Coord.) (2007); *Los pueblos de la Galicia Céltica*, Madrid. OUR 903 /418

GROS, P. (1996-2001) *L 'Architecture romaine du début du IIIe siècle av. J: C. a la fin du Haut Empire I. Les Monuments publics, II.Maisons, palais, villas et tombeaux*, Paris. OUR 72 /21

GROS, P.; TORELLI, M. (1992) *Storia dell' urbanística: il mondo romano*, Roma-Bari. Depósito: OUR 38575

PRADOS MARTÍNEZ, F. [2007]; *Los Fenicios: del monte Líbano a las columnas de Hércules*. Madrid. Marcial Pons Historia. OUR 931 /643

VV.AA. (1981-1985) *Enciclopedia dell'Arte Antica. Atlante delle forme Ceramiche. I. Ceramica fine romana nel bacino Mediterraneo (Medio eTardo Impero)*, Roma. OUR 902 /201

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Arte: Arte clásica/O02G250V01201

Teoría e método da arqueoloxía/O02G250V01205

Outros comentarios

Materia impartida na súa totalidade polo Prof. Dr. Fermín Pérez Losada.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia contemporánea universal				
Materia	Historia contemporánea universal			
Código	O02G250V01403			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Valin Fernandez, Alberto Juan			
Profesorado	Prada Rodriguez, Julio Quintana Garrido, Xose Ramon Valin Fernandez, Alberto Juan			
Correo-e	avalin@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Coñecemento dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Humanidade ao longo da Idade Contemporánea en perspectiva diacrónica, con especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutras civilizacións e culturas.			

Competencias de titulación	
Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas.
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A21	Coñecemento da historia da integración europea
A22	Coñecemento da historia universal
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B9	Traballo en equipo en diversos contextos

Competencias de materia		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer detalladamente e en perspectiva comparada a evolución da sociedade na época contemporánea e as transformacións económicas e políticas ata mediados do século XX	A16 A18 A20 A21 A22	B1 B5
Explicar os grandes procesos de cambio e continuidade ao longo da idade contemporánea	A14	B1
Adquirir unha conciencia crítica da relación entre os acontecementos e os procesos propios da etapa contemporánea e a nosa realidade actual	A12	B7
Manexar diferentes instrumentos de recompilación de información e pescudar en fontes diversas propias da época contemporánea para ser quen de planificar, realizar e presentar pequenas investigacións individuais e en equipo que contribúan á elaboración dun discurso histórico crítico e razoado	A23	B4 B5 B9

Contidos	
Tema	
1. A era das revolucións. Capitalismo e imperialismo.	1.1. As transformacións económicas: formación do capitalismo 1.2. As transformacións políticas. O modelo liberal. 1.3. As transformacións sociais. Sociedade de clases e movemento obreiro 1.4. A expansión colonial e o imperialismo. 1.5. Os grandes Estados europeos no século XIX. China e Xapón.

2. As grandes tensións da primeira metade do século XX.

- 2.1. As relacións internacionais ata 1914. A Primeira Guerra Mundial
- 2.2. Socialismo, Democracia e Totalitarismo.
- 2.3. Economía e sociedade na etapa de entreguerras.
- 2.4. As grandes potencias europeas. O mundo extraeuropeo.
- 2.5. As relacións internacionais no período de entreguerras e a Segunda Guerra Mundial.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	6	12	18
Prácticas autónomas a través de TIC	2	2	4
Titoría en grupo	6	0	6
Traballos de aula	3	6	9
Traballos tutelados	4	20	24
Sesión maxistral	24	30	54
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	22.5	25.5
Outras	0	0	0
Probas de resposta curta	1	7.5	8.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades prácticas na aula de Informática orientadas a que o alumnado coñeza e sexa quen de manexar os recursos electrónicos dispoñibles para a elaboración de unidades temáticas e didácticas en Historia Contemporánea Universal.
Titoría en grupo	Sesións dirixidas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Traballos de aula	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistrais que inclúan a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos.
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da época contemporánea. Deberán estar asignados inexcusamente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Sesión maxistral	Explicación dos contidos da materia polo profesor
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas autónomas a través de TIC	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.
Titoría en grupo	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.

Traballos de aula	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.
Seminarios	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.
Traballos tutelados	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Seminarios	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados e capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación	7.5
Prácticas autónomas a través de TIC	Presentación e entrega, na data sinalada e conforme aos parámetros indicados, dos materiais elaborados nas sesións prácticas.	2.5
Traballos de aula	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos indicados.	5
Traballos tutelados	Presentación e entrega, na data sinalada dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a presentación formal do mesmo.	15
Sesión maxistral	Valoraranse os coñecementos teóricos da materia, a estruturación de ideas e a precisión e claridade expositiva a través de dúas probas de avaliación correspondentes, cadansúa, a cada un dos dous grandes temas-bloque do programa e que incluírán tanto probas de resposta curta como longa ou de desenvolvemento e comentarios de textos, mapas e gráficas. Para superar a materia será preciso acadar, en ambas as dúas probas, unha cualificación de cando menos 5 puntos.	60
Outras	Asistencia e participación activa en sesións maxistrais, prácticas, seminarios, etc	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais. Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial examínanse de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo práctico que implique o manexo dunha fonte histórica propia da materia, o cal será comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame final. Este último suporá o 70% da nota final e o traballo práctico o 30%.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

BRIGGS, A. e CALVIN, P., Historia Contemporánea de Europa, 1789-1989, Barcelona, Crítica, 2004.

CASASSAS, J. (coord.), La construcción del presente. El mundo desde 1848 hasta nuestros días, Barcelona, Ariel, 2005.

GINER, S. Historia del pensamiento social, Barcelona, Ariel, 2008.

GRUPO GÁNDARA, Cadernos de Historia do Mundo Contemporáneo, Vigo, Ed. Xerais, 1994-97.

HOBBSAWM, E., Historia del Siglo XX. 1914-1991, Barcelona, Crítica, 2008.

JUANA, J. de e PRADA, J., Historia do Mundo Contemporáneo(1870-1945), Vigo, Ser. Pub. Universidade de Vigo, 2002.

MORALES LEZCANO, V. e de la TORRE GÓMEZ, H. (coords.), Historia Universal Contemporánea, Madrid, CEURA, 1997.

NERÉ, J. (dir), Historia Contemporánea, Barcelona. Labor, varias eds.

PALACIOS BAÑUELOS, J. L., Manual de Historia Contemporánea Universal, Madrid, Dilex, 2006, 2t.

PALMER, R. e COLTON, J., Historia Contemporánea, Madrid. Akal (varias eds.).

PAREDES, J., (Coord.), Historia Universal Contemporánea, Madrid, Ariel, 1999, 2 t.

VILLARES, R., e BAHAMONDE, A., El Mundo Contemporáneo. Siglos XIX-XX, Madrid, Taurus, 2001.

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA

Remítase aos manuais citados na bibliografía básica para a listaxe de bibliografía temática actualizada

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia da arte medieval				
Materia	Historia da arte medieval			
Código	002G250V01404			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Barriocanal Lopez, Maria Yolanda			
Profesorado	Barriocanal Lopez, Maria Yolanda			
Correo-e	barriocanal@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Proporcionar ao estudante o coñecemento das principais manifestacións artísticas da Idade Media europea, iniciándose ao tempo nas diferentes correntes metodolóxicas para a súa comprensión e análise			

Competencias de titulación

Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A24	Conciencia crítica das coordenadas espazo-temporais da Historia da Arte
A25	Visión diacrónica xeneral da Historia da Arte Universal
A26	Visión diacrónica rexional e completa dos fenómenos artísticos territoriais
A28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte
A30	Coñecemento das principais fontes literarias e documentais da Historia da arte
A31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes
A32	Coñecemento práctico dos procesos básicos da metodoloxía científica en Historia da Arte
A34	Coñecementos instrumentais aplicados á Historia da Arte
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B3	Capacidade de organización e planificación
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B9	Traballo en equipo en diversos contextos

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer e aplicar as fontes literarias e documentais para o estudo das manifestacións artísticas na Idade Media	A28 A30 A32	
Capacitar para facer unha lectura formal, estilística e iconográfica das obras de arte medievais	A28 A34	B1
Comprender a evolución e desenvolvemento das principais manifestacións artísticas durante a Idade Media dentro dunha contextualización histórica	A24 A25 A34	B2
Tomar conciencia das grandes creacións artísticas medievais que forman o sustrato común a partir do que surxirán as artes nacionais, entendidas como o desenvolvemento de formas propias e diferenciadas.	A12 A13 A24	
Analizar e comparar o desenvolvemento e evolución dos grandes estilos europeos durante a Idade Media, a traveso das diferentes fontes, para realizar traballos individuais ou en grupo que incidan no seu maior comprensión e estudo.	A30 A31	B5
Comprender as consecuencias directas sobre o terreno artístico, dos principais acontecementos históricos e sistemas sociais que darían fundamento aos factores de diversidade denantes da homoxenización dos grandes estilos do románico e gótico.	A26 A34	
Aplicar, a través das actividades presenciais de tipo práctico, a información recibida dende os diferentes cauces de aprendizaxe.		B2 B3 B9

Contidos

Tema

1. O prerrománico	1.1. Arte paleocristián: frescos catacumbarios e imaxes en pedra. Arquitectura eclesial. 1.2. Arte bizantino en Constantinopla e Rávena. 1.3. Arte occidental na Europa das invasións
2. O Románico	2.1. O mosteiro medieval. Igrexas de peregrinación: arquetipo dun estilo. O templo románico. 2.2. A escultura románica. 2.3. A pintura románica
3. O Gótico	3.1. A arquitectura gótica nos séculos XII e XIII: cisterciense, cartuxana e mendicante. A Europa das catedrais. 3.2. A escultura gótica. 3.3. A pintura gótica: estilos.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	23	30	53
Saídas de estudo/prácticas de campo	4	4	8
Traballos tutelados	3	20	23
Seminarios	8	16	24
Titoría en grupo	5	3	8
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	20	22
Traballos e proxectos	1	2	3
Informes/memorias de prácticas	2	5	7
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Sesións previas, orientadas á presentación do desenvolvemento da materia e de toma de contacto cos estudantes
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co emprego de medios audiovisuais, por parte do profesor, dos contidos teóricos da materia
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades desenvolvidas nun contexto externo ao entorno académico universitario relacionadas co ámbito do estudo da materia (visitas a institucións museísticas, colección de arte, monumentos, etc.)
Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover o aprendizaxe autónomo dos estudantes, baixo a tutela do profesor, na realización de traballos individuais sobre aspectos vinculados ás manifestacións artísticas da Idade Media
Seminarios	Actividades diversas realizadas na aula ou na aula de informática como complemento e reforzamento dos contidos da materia. Reservaranse dúas horas para a asistencia á actividades de temática transversal organizadas dende a Facultade de Historia, de xeito que computan nas actividades dirixidas.
Titoría en grupo	Asesoramento, seguimento e orientación no proceso de execución dos traballos tutelados a realizar polo estudante así como das probas de avaliación

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminarios	A atención personalizada consistirá na orientación e revisión por parte do profesor dos materiais xenerados nos diferentes seminarios, así como no seguimento dos traballos tutelados a realizar polo alumnado.
Traballos tutelados	A atención personalizada consistirá na orientación e revisión por parte do profesor dos materiais xenerados nos diferentes seminarios, así como no seguimento dos traballos tutelados a realizar polo alumnado.
Titoría en grupo	A atención personalizada consistirá na orientación e revisión por parte do profesor dos materiais xenerados nos diferentes seminarios, así como no seguimento dos traballos tutelados a realizar polo alumnado.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A sesión maxistral será avaliada mediante unha proba escrita de resposta longa. Para superar a materia, é necesario acadar nesta proba unha cualificación mínima de 5 puntos.	60
Traballos tutelados	Os traballos tutelados serán avaliados unha vez expostos na aula, e entregados mecanografiados en soporte papel	20

Seminarios	Os materiais e exercicios prácticos realizados nos seminarios serán avaliados mediante a entrega dunha memoria de prácticas	10
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a ser avaliados mediante un exame final (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo), e examinarse de todo o programa da materia, que suporá un 70% da nota final. Asemade, terán que realizar, obrigatoriamente, un traballo práctico que implique o manexo da bibliografía e dalgunhas das fontes documentais ou literarias relativas á materia, que suporá un 30% da nota final. O tema do traballo deberá ser comunicado ao profesor responsable e entregado denantes da data do exame final.

Bibliografía. Fontes de información

BARRAL E ALTET, X, **La Alta Edad Media. De la antigüedad al año 1000**, tASCHEN,
 BECKWITH, J., **El arte de la Alta Edad Media: carolingio, otónico, románico**, Destino,
 BECKWITH, J., **Arte paleocristiano y bizantino**, Cátedra,
 BRUYNE, E., **La estética de la Edad Media**, Visor,
 DUBY, G., **La época de las catedrales**, Cátedra,
 ETTINGHAUSEN, R., **Arte y arquitectura del Islam, 650-1250**, Cátedra,
 JANSON, H. W., **El arte de la Edad Media**, Alianza,
 RAMIREZ, J. R., **La Edad Media**, Alianza,
 SCHLOSSER, J., **El arte de la Edad Media**, Gustavo Gili,
 WILIANSON, P., **Escultura gótica. 1140-1330**, Cátedra,
 YARZA, J., **Baja Edad Media: los siglos del gótico**, Sílex,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Historia da arte moderna/O02G250V01502

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Arte: Arte clásica/O02G250V01201

Historia medieval universal/O02G250V01304

Historia medieval da Península Ibérica/O02G250V01503

Outros comentarios

Todo alumnado ten dereito a ser avaliado mediante un exame final

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia moderna universal				
Materia	Historia moderna universal			
Código	002G250V01405			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Presedo Garazo, Antonio			
Profesorado	Presedo Garazo, Antonio			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	Coñecemento e comprensión dos caracteres específicos, principais acontecementos e transformacións da civilización e sociedade da Idade Moderna, prestando especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutras civilizacións e culturas.			

Competencias de titulación

Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A22	Coñecemento da historia universal
B1	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación
B7	Capacidade de razoamento crítico.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer de xeito xeral, crítico e actualizado os principais rasgos da evolución da civilización e da sociedade na Idade Moderna en todas as vertentes (política, económica, social e cultural).	A14	B1
	A16	B7
Coñecer e comprender os grandes procesos de cambio e continuidades que houbo ao longo da Idade Moderna, así como as razóns que motivaron eses procesos.	A16	B1
	A20	B3
	A22	
Adquirir conciencia crítica da relación existente entre os acontecementos e procesos da Idade Moderna e a realidade actual.	A12	B7

Contidos

Tema	
1. Bases estruturais	1.1. A demografía europea do Antigo Réxime. 1.2. Os sectores económicos da Europa do Antigo Réxime. 1.3. A sociedade europea do Antigo Réxime. 1.4. O pensamento económico na Europa Moderna.
2. Cultura e mentalidades	2.1. Humanismo e reformas relixiosas. 2.2. Cultura e ciencia do Barroco á Ilustración. 2.3. Cultura popular e mentalidades (ss. XVI-XVIII).
3. Política e relacións internacionais	3.1. O pensamento político moderno e as novas correntes. 3.2. As monarquías europeas e as relacións internacionais no século XVI. 3.3. A crise das monarquías absolutas e as relacións internacionais no século XVII. 3.4. O Despotismo ilustrado e os conflitos dinásticos do setecentos. Reacción e revolución.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	24	30	54
Seminarios	6	16	22

Traballos tutelados	4	14	18
Traballos de aula	5	10	15
Titoría en grupo	4	0	4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	24	28
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	6	8
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar o programa da materia, así como a tomar contacto e obter información das competencias, intereses e motivacións do alumnado co fin de articular a docencia para unha aprendizaxe máis eficaz.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesor e presentación das liñas básicas para o desenvolvemento de actividades relacionadas coa mesma.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo intensivo sobre un tema ou serie de temas do programa que pode requirir a lectura e manexo de bibliografía, dar resposta a preguntas dirixidas, etc. Orientados a fomentar o debate e a participación activa do alumnado. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia desta universidade
Traballos tutelados	Elaboración e presentación de traballos feitos polos alumnos de forma individual ou en grupo.
Traballos de aula	Actividades encamiñadas á resolución de exercicios prácticos relacionados cos contidos da materia.
Titoría en grupo	Seguimento e aclaración de dúbidas sobre os contidos da materia así como dos traballos e exercicios prácticos requiridos ós alumnos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
Traballos tutelados	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
Titoría en grupo	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
Traballos de aula	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A avaliación farase mediante a realización de dúas probas que incluírán: preguntas de resposta longa ou desenvolvemento, alguhas de resposta curta e unha proba práctica.	60
Seminarios	Presentación e análise crítica dos materiais traballados mediante a participación activa do alumno nos debates e discursións.	7.5
Traballos tutelados	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme os criterios establecidos, dos traballos requiridos.	15
Traballos de aula	Presentación e entrega, conforme os criterios establecidos, dos materiais elaborados nas sesións prácticas.	7.5
Outras	Asistencia e participación activa do alumno nas clases e actividades presenciais (seminarios, prácticas, etc.), así como a entrega puntual dos traballos requiridos.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os alumnos matriculados na materia teñen dereito a realizar o examen final, no que serán avaliados dos contidos do programa (artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Os/as alumnos/as que non se poidan acoller á modalidade presencial, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita na que se

incluirán preguntas teóricas ou de desenvolvemento relativas ós conceptos básicos da mesma, xunto cunha pregunta práctica, que suporá o 70% da súa cualificación final. O 30% restante será completado a través dun traballo obrigatorio sobre os contidos do programa da materia, a convir co docente, que os/as alumnos/as deberán entregar como data límite na fixada para a realización da mentada proba escrita.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

- . Fontana, J. (ed), *Historia Universal Planeta*. vol. 6 a 10, Barcelona: Planeta, 1992-1994, Referencia: BCP R 94(031)
- . Floristán Imizcoz, A. (coord.), *Historia Moderna Universal*, Barcelona: Ariel, 2005. [OUR 94"15/17" /607](#)
- . Martínez Ruiz, E. et al., *Introducción a la Historia Moderna*, Madrid: Istmo, 1994, [OUR 94"15/17" /604](#)
- . Tenenti, A., *La Edad Moderna. Siglos XVI a XVIII*, Barcelona: Crítica, 2000, [OUR 94"15/17" /553](#)
- . Braudel, F., *Civilización material, economía y capitalismo. Siglos XV-XVIII*, 3 vols., Madrid: Alianza, 1984, [OUR 94"15/17" /326](#)
- . Chartier, R., *Libros, lecturas y lectores en la Edad Moderna*, Madrid: Alianza, 1993, Depósito: [OUR 36138](#)
- . Lutz, H., *Reforma y Contrarreforma*. Europa entre 1520 y 1648, Madrid: Alianza, 2008, [OUR 94"15/17" /205](#)
- . Munck, TH., *La Europa del siglo XVII: 1598-1700. Estados, conflictos y orden social en Europa*, Madrid: Akal, 1994. [OUR 94"15/17" /419](#)
- . Renouvin, P., *Historia de las relaciones internacionales*, vol. 1 y 2, Madrid: Aguilar, 1967-69, [OUR 94"15/17" /86](#)
- . Rudé, G., *Europa en el siglo XVIII. La aristocracia y el desafío burgués*, Madrid: Alianza, 1978.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Historia moderna de España/O02G250V01603

Historia moderna de Galicia/O02G250V01909
